

Téměř každý desátý občan České republiky má problémy s bydlením, senioři na tom jsou hůř než ostatní

Až milion lidí v Česku čelí vážným problémům s bydlením. Vyplývá to ze Zprávy o vyloučení z bydlení za rok 2021, kterou připravila iniciativa Za bydlení. Její hlavní závěry byly prezentovány na kulatém stole Bydlení jako problém 22. června v Senátu.

„Dostupné bydlení je oblastí nejvyššího významu. Odsouvání problémů s nedostupností bydlení povede do budoucna k vyššímu sociálnímu napětí a k prohlubování sociální nerovnosti. Je načase, abychom se jako politici domluvili na společném postupu v řešení této oblasti, a to bez odkladu,“ vyzývá předsedkyně senátorského klubu KDU-ČSL a nezávislí Šárka Jelínková, která kulatý stůl v Senátu zaštitila.

Kulatého stolu se účastnili zástupkyně a zástupci stran napříč politickým spektrem. Kromě senátorky Jelínkové se zástupci iniciativy Za bydlení diskutovala i senátorka za KDU-ČSL a nezávislé Miluše Horská. *„Dostupnost přiměřeného bydlení vnímám jako součást práva na zajištění základních životních podmínek, které nám garantuje Listina základních práv a svobod. Stát toto právo může zajistit přímým zajištěním bydlení (například skrze obce), nebo poskytnutím pomoci s úhradou nákladů. Na obou frontách však bohužel dosud selhává,“* dodává předsedkyně Výboru pro sociální politiku Senátu Miluše Horská.

Bezdomovectví je pouze jeden z mnoha projevů krize bydlení

„Data získaná z průzkumů, ale i z každodenní zkušenosti organizací poskytujících pomoc lidem bez přístřeší, ukazují, že v České republice sice v některých obcích již přistoupili k řešení bezdomovectví, ale k výraznému posunu v celostátním měřítku dosud nedošlo,“ sděluje Iva Kuchyňková z Charity Česká republika.

Kromě bezdomovectví, které se týká zhruba 11 až 17 tisíc obyvatel republiky, pak v Česku přibývají další negativní jevy spojené s bydlením. V bytové nouzi se nachází 36 až 61 tisíc domácností, ve kterých vyrůstá 20 až 51 tisíc dětí do 18 let. Dalších 130 až 190 tisíc domácností s přibližně 80 a 120 tisíci dětmi je ohroženo ztrátou bydlení. Dalších přibližně 300 až 350 tisíc domácností, z nichž třetinu tvoří seniorské domácnosti, je zatíženo nadměrnými náklady na bydlení (tzn. vynakládá na bydlení více než 40 % svých příjmů).

Jak se projevuje bytová nouze?

„Bytovou nouzi chápeme jako stav vyloučení ze standardního bydlení,“ vysvětluje Vít Lesák z Platformy pro sociální bydlení. Kromě lidí bez střechy nad hlavou se problém týká také domácností v azylových domech a na ubytovnách, ale i některých lidí hospitalizovaných v psychiatrických léčebnách a jiných zdravotnických zařízeních nebo odsouzených ve věznicích, kteří neměli bydlení před nástupem do instituce nebo o něj přišli během pobytu. V bytové nouzi je také asi pětina obyvatel domovů pro osoby se

zdravotním postižením, kteří by při poskytnutí potřebné asistence a bydlení nemuseli v instituci pravděpodobně vůbec žít.

„V bytové nouzi nachází přibližně 36 až 61 tisíc domácností, v nichž žije 76 až 165 tisíc lidí,“ odhaduje Jan Klusáček, který jako hlavní analytik Zprávu o vyloučení z bydlení vypracoval. Čísla vycházejí z analýzy dat z informačních systémů Ministerstva práce a sociálních věcí z roku 2019. *„Jde přitom pouze o minimální počty domácností v opravdu vážné bytové nouzi, neboť jsme použili velmi přísná kritéria,“* upozorňuje Klusáček.

Bytová nouze v bytech? Skrytý, ale velmi častý problém

Pravděpodobně nejčastějším a zároveň skrytým problémem je bytová nouze v bytech. Do této kategorie spadá funkčně nevyhovující bydlení bez tekoucí vody či elektřiny, ale také bydlení přelidněné nebo nejisté, tedy přebývání u příbuzných nebo známých. Podle odhadů iniciativy Za bydlení v takových podmínkách přežívá zhruba 9 až 25 tisíc domácností. *„Jde především o rodiny s dětmi, celkem se tedy v této formě bytové nouze nachází 40 až 120 tisíc obyvatel ČR,“* vysvětluje Jan Klusáček. *„I kdyby byl počet lidí v bytové v nouzi na spodní hranici našeho odhadu, půjde zcela jistě o nejvýznamnější formu bytové nouze z hlediska počtu osob, které se v bytové nouzi nachází,“* dodává Vít Lesák.

Ohrožení ztrátou bydlení: třetinu tvoří rodiny s dětmi

Z detailní analýzy dat z šetření Příjmy, výdaje a životní podmínky domácností (SILC) každoročně realizovaného Českým statistickým úřadem vyplývá, že v ohrožení ztrátou bydlení je v Česku přibližně 130 až 190 tisíc domácností, ve kterých žije 320 až 400 tisíc lidí. *„Třetina z ohrožených domácností jsou rodiny s dětmi do 18 let, v kterých vyrůstá přibližně 100 tisíc dětí,“* upozorňuje Jan Klusáček. Tato čísla přitom vycházejí z analýzy dat za rok 2019, neboť data za rok 2020 zatím nejsou veřejná. Aktuální počty lidí a domácností ohrožených ztrátou bydlení budou v důsledku pandemie COVID-19 pravděpodobně ještě vyšší.

Až desetina Čechů stěží vydělá na nájem

Nenápadný, ale velmi vážný problém mnohých domácností v České republice představují nadměrné náklady na bydlení. Těmi jsou zatíženi lidé, kteří na bydlení

vynakládají více než 40 % ze svých disponibilních příjmů. Takových domácností u nás najdeme přibližně 290 až 350 tisíc, více než třetina z nich jsou senioři. *„Pokud k nim připočteme i domácnosti současně ohrožené ztrátou bydlení, kterých se nadměrné náklady týkají také, znamená to, že celkem u nás trpí nadměrnými náklady na bydlení 420 až 540 tisíc domácností, ve kterých žije 760 až 900 tisíc lidí,“* vypočítává Jan Klusáček. Ohrožení ztrátou bydlení či nadměrné náklady na bydlení se tak týkají 9 až 12 % českých domácností.

V bytové nouzi až „na stará kolena“

Alarmující je v posledních letech také nárůst bytové nouze seniorů a seniorek. Seniorské domácnosti dnes představují až pětinu všech domácností dlouhodobě pobývajících na ubytovnách. Tento počet přitom roste, stejně jako počet starších lidí v azylových domech. *„Významná část seniorů se dostává do bytové nouze až ve stáří,“* říká Jaroslav Lorman z organizace Život 90.

Zásadní problém pro seniorské domácnosti představují také nadměrné náklady na bydlení. *„Více než 40 procent příjmů na bydlení v Česku vynakládá 110 až 150 tisíc seniorských domácností, tři čtvrtiny z nich jsou domácnosti osamělých seniorek,“* upozorňuje Jan Klusáček a dodává, že zhruba 20 tisíc z těchto domácností je přímo ohroženo ztrátou bydlení.

Češi zapomínají využívat příspěvek na bydlení

Z analýzy vyplývá, že u sociálních dávek v oblasti bydlení nedochází ani tak ke zneužívání, jako spíše k nevyužívání oprávněného čerpání. *„Příspěvek na bydlení vyšší než tisíc korun u nás nečerpá 300 až 500 tisíc oprávněných domácností, tedy zhruba tři čtvrtiny těch, které by na něj měly nárok,“* říká Klusáček. Podle něj by měl stát v současné situaci podpořit vyšší čerpání příspěvku na bydlení a podpořit tak jeho potenciál při řešení problému nedostupnosti bydlení. K tomu je ovšem třeba nejprve destigmatizovat pobírání dávek jako něčeho společensky nežádoucího. *„Čerpání příspěvku na bydlení je zcela legitimním krokem v krizi bydlení, v níž se aktuálně nacházíme,“* domnívá se Jan Klusáček.